

Observatoriul este de doua ori in septimana, miercuri si sambata.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

— Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere morunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adreseate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 83.

Sibiu, 14/26 Octobre 1878.

Anulu I.

Studiu relativu la economi'a nationale si la istori'a civilisatiunei in Transilvani'a.

(Urmare si fine.)

Dela 1815 instructiunea publica a inaintatu asia de pucinu, in càtu nu vomu exagerea dicundu, cà anulu 1848 o aflase mai totu in starea dela 1815. Date statistice despre numerulu scolariloru si studentiloru din acelea tempuri este fôrte greu a castiga; combinandu inse din mai multe informatiuni fragmentare culesse de ici-colea numerulu loru totale pe la a. 1815 abia a potutu se fia mai mare cà 20,000.

Acestu numeru micu nu pôte se surprinda pe nici-unu ardelenu, care cunôsce istori'a patriei sale, legile si maximele de statu, dupa care era gubernata tiér'a. Anii 1848/9 au fostu destinati dela provedintia, cà se produca si in sfer'a instructiunei publice reforme radicale. Inca din a. 1849 gubernulu centrale diu Vien'a introduse in tôte tierile monarchiei, prin urmare si in Transilvani'a una lege organica pentru gimnasie,*) imitata dupa cea prussiana, inse liberale preste asteptare. Totu-odata se luara mesuri administrative seriöse pentru inmultirea de scôle bune primarie si elementarie, éra resistenti'a bisericaniloru, carii nu voia se lase nici-o scôla sub imediata influenti'a a ministeriului, se paralisa decamdate prin unu modum vivendi, carele fu alteratu numai prin concordatulu din 1855.

Odata ghiati'a sparta in modulu acesta, capii bisericesci sinódele si consistórele toturoru confessiuniloru se apucara pe intrecute se'si deschida scôle in tôte partile tierii, in care ruinele revolutiunei se mai vedea din statiune in statiune. Acum cà niciodata se svercolira si romanii se ésa dintru intunerecu si din umbr'a mortiei prin infiintiarea de scôle la lumin'a dilei. Urmarea fu, cà in trei ani se deschisera, anume la romanii, atâtea scôle noue, câte nu s'au deschisu mai inainte in 50 de ani; cà-ci adeca conscriptiunea oficiala din 1851 ne presenta scôle romanesci: 371 groco-unite si 367 greco-neunite (orthodoxe) totalu 738.**)

Preste acestea se restaurase si liceulu cu seminariulu dela Blasiu, éra in Brasiovu pe langa scól'a primaria

*) Organisations-Entwurf.

**) Mittheilungen aus dem Gebiete der Statistik Jahrgang 1852 und 1853. I. Heft lt. E. A. Biel Handbuch etc. 1857.

de trei clase infiintiata pe la 1836 se deschisese 1 si 2-a classe gimnasiale. In acelasi tempu se infiintia si noulu institutu teologicu la Sibiu. Romanii inse vedea bine, cà trebue se alerge cum amu dice, in mersu duplu, pentru cà se ajunga pe celelalte populatiuni, care se bucurasera de atâtea privilegie mari. Din conspectele statistice se veduse, cà la romanii se venia câte 1 scôla elementaria pe câte 1634 de suflete, candu din contra la magiari era 1 la 571, éra la sasi 1 pentru 423 locuitori. Romanii simtia totu-odata lipsa mare de scôle primare, de scôle pedagogice si gimnasiale. Pe la 1856 aflamu in Transilvani'a 14 gimnasie unguresci, 6 sasesci si numai 2 romanesci, celu vechiu de 8 classe dela Blasiu, care 'si implinise viét'i'a de 100 de ani si celu din Brasiovu, care pana atuncea ajunsese de 4 classe. Multime de scolari romani se inbuldia, in lipsa de gimnasie nationali, la gimnasie si licee de alte limbi, éra mai alesu la cele germane, si de acolo la academi'a de drepturi in Sibiu, séu la Vien'a. Asia de es. in gimnasiele de statu dela Sibiu si Clusiu, celu pucinu 1/2 din studenti era romanii; asia si in altele câteva. Dela 1861 încóce se mai infiintiara doue gimnasie romanesci, 1 de 8 classe in Nasaudu si altulu de 4 in Bradu, precum si mai multe scôle primare. Sub sisthem'a numita alui Schmerling scôlele la romanii au inaintatu ceva mai incetu decatu sub cei 10 ani ai absolutismului. Este inse de observatu, cà natiunea le facea mai pe tôte din pung'a sa si cà pana in acea epoca institutelle diverse clericale si seculare o costase preste 1.700,000 florini v. a. adeca la 4 1/2 milióni franci, pre candu impositelle statului directe si indirecte, crescea neincetatu.

De candu Transilvani'a se afla gemendu sub sisthem'a dualismului, in a. 1868 s'a creatu una lege regulatóre de scôlele primarie si elementarie. Acea lege are multe parti bune si salutarie, cà-ci inprumutata este si acésta dela alte popóra civilisate, nu'i lipsescu inse si unii §§-i, carii pe langa ce fusera mai tardiu amendati si modificati intr'unu sensu machiavellistu, considerati din punctu-de vedere alu esistentiei si culturai nationale, devenira fôrte periculosi. Acésta inse este una cestiune a carei ventilare nu are locu aici, ci ea cade in competenti'a acelu tribunalu, pe care'lu formédia Europ'a civilisata, si libera. Spre a invedera starea

actuale a invetiamentului asia cum se afla elu sub sisthem'a dualistica, vomu face apellu din nou totu numai la cifrele statistice oficiali publicate de càtra ministeriu in urmarea recensementului din a. 1870. Cu acea ocaziune s'au aflatu cà:

In Ungari'a propria din 11.117,623 de suflete sciu citi si scrie numai 2.020,590 barbati si 1.285,400 femei; éra 6.616,184 persóne de ambele sexe nu sciu carte de locu.

In Transilvani'a, din populatiunea redusa prin ruperea celor 4 districte la 2.101,725 suflete scia citi si scrie 191,345 barbati si 96,140 femei, éra numai citi 33,938 barbati si 53,372 femei. Acestea cifre comparate de es. cu cele de inainte de 1848 arata unu progresu mare; care inse comparatu cu starea instructiunei din tierile propriu austriace, este intristatoriu, cà-ci pe la a. 1870 in Transilvani'a nu scia carte 1.726,932 persóne, éra dintre tinerimea obligata a merge la scôla in etate dela 6 pana la 12 ani numai 40% frequenta; candu din contra, in tierile austriace cislaitane celu pucinu 80% ambla regulatu la scôla pana la 12 ani, dupa aceea pe alti 3 ani mergu la scôlele de repetitiune. Pre càtu tempu proportiunile scolastice voru fi cum sunt acestea, strigatele nóstre asupra invasiuniloru de limbi straine sunt cu totul desierate. Si se nu créda nimeni, cà acestea observatiuni suna numai la adress'a nóstra a romaniloru, cà-ci in Ungari'a si Transilvani'a se afla destule districte locuite de alte nationalitati, chiaru si de magiari, pe unde nici 20% din baiati nu mergu la scôla. In cei 10 ani ai sisthemei dualistice, ministeriulu ungurescu a publicatu pana acuma cincí buletine séu anuarie oficiali despre starea culteloru si a instructiunei in Ungari'a si Transilvani'a. Celu din urma esitu in anulu trecutu este unu volumu grosu de 60 de cóle, din care 249 pagine coprinde informatiuni scolastice, inse numai pe anii 1873/4 si 1874/5. Din acelea cunôschemu, cà dupa ce s'au vedutu tristele rezultate ale conscriptiunei din 1 Ianuariu 1870, ministeriulu in urmatorii ani s'au pusu din respoteri pe inmultirea scôleloru si adunarea tinerimei in trensele; a datu inse la fiacare pasu de pedeci fôrte mari, care provinu nu numai dela firésc'a indolentia a popóraloru, ci si din alte cause importante. Ministeriulu adeca tinde a inchide càtu mai multe scôle confessionali si a deschide cu atátu mai multe confessionali magiare,

Foisiór'a „Observatoriului“.

Armatei Romano.*)

Bravi copii ai Romaniei, veseli ati plecatu,
Ati plecatu cu steagulu tierii mândru si curatu,
Si v'ati dusu peste hotare, pentr'unu scumpu odoru,
Pentru-a tierii ne-atárnare, pentru-alu ei onoru
Si tovarasiu bunu avut-ati dorulu viu din sinu:
Ca se duceti lumei vestea neamului romanu.
Iar alu tierii glasu ve dise: „Mergeti, dragi copii,
„Si ve 'ntórceti cum ve duceti, mandri, multi si vii!“
Bravi copii ai Romaniei, bine v'ati batutu,
V'ati batutu sub steagulu tierii... sfantulu vostru scutu...
Si-ati invinsu, ca la isbanda bunulu Dumnedieu
A deprinsu alu tierii palosiu si pe Domnulu seu.
V'ati batutu, precum stramosii se bateau ca lei,
V'ati batutu ca Feti-frumosii din povesti cu smei,
V'ati batutu, precum in lume nimeni s'a batutu,
S'a se bate cum Romanulu singuru e facutu.
Bravi copii ai Romaniei, mandri v'ati intorsu,
V'ati intorsu cu steagulu tierii ruptu... dar totu frumosu...
Mai frumosu de cum fusese, cà-ci, de vulturi dusu,
Stéua mandra-a dusmanimei subt elu a apusu.
Si-ati adusu neatárnarea tierii, dragi copii,
Si virtutea ostasiésca, si trofee mii.
Tiér'a mandra ve saluta... Doru'i s'a 'mplinitu:
„Bravi copii ai Romaniei, bine ati venitu!“

Scipione Ion Badescu.

*) Acésta poesie bine si frumosu simtita a compatriotului nostru poetu a fostu publicata de càtra diarele „Resboiulu“, „Romania libera“ si „Pressa“ in dimineti'a dominecii triumfale din 1/20 l. c.

O bucla de peru a regelui de Rom'a.

Schitia istorica.

Comunicata de: J. G. Baritiu. ✓

(Urmare.)

„Incetú! numai incetu!“ dise savantulu zimbindu.
„Capacitatea d-tale 'ti au deschisu calea. Pentru ce s'au devotatu cineva sciintiei, déca nu ar ajuta si nu ar promovu pe càtu numai se pôte pe scolarii ei? Dara, mon cher, d-ta n'ai se multumesti alegerea d-tale numai capacitatii d-tale, ci si purtarii d-tale liniscite si devotate numai sciintiei, ce te face cu totul incapabilu, de a te apropia chiaru si de cea mai neinsemnata intriga politica.

„Nu intielegu,“ respunse Welle intrebandu cu ochii pe savantu.

„Ecsplacitiunea este simpla. D-ta sci in ce modu riguros este controlatu si paditu la St. Elen'a prisionierulu — imperatu si suit'a lui. Scrisórea cea mai neinsemnata, mai inainte de a o primi imperatulu, trebue se fia cetita, nici unu pachetu n'ar potea trece pórt'a dela Longwood, fara se fia desfacutu.“

„In privinti'a acésta eu sunt omulu celu mai bunu,“ esclama Welle, „eu nu me pricepu la lucruri de acelea?“

„Se nu te amesteci deci in intrigi,“ i dise Humbold zimbindu si amendouii plecara la d-lu Boos.

Boos era inspectorulu supremu si directorulu gradiniloru dela Schönbrunn, si subtu priveghierea acestuia lucra Welle ca primulu seu ajutoru. Boos se bucura fôrte multu de sórtea scolariului seu si primi scirea despre misiunea cu care a fostu insarcinatu, cu o privire singulara si triumfatóre.

Preste câteva septemani mai tardiu vedemu pe Welle gata de plecare intrandu cu baronulu Stürmer in camera siefului seu. Dupa ce 'si disera adio si candu era se plece, Boos ia pe Welle la o parte si 'i dice sioptindu:

„Amiculu meu, d-ta mergi la St. Elen'a. D-ta sci

càtu am contribuitu eu, ca se ajungi la postulu pe care l'ai primitu, ca nu m'am opusu unu singuru momentu la inaintarea d-tale. Pentru tôte acestea 'ti ceru unu micu serviciu.“

„Vorbeste, ce feliu de sevicu? Me simtiu fericitu, spune'mi ce se facu?“

De si se aflá in propriulu seu domiciliu, Boos totusi privi cu precautiune in giurulu seu si dupa aceia scóse iute unu pachetu micu din buzunarulu rocului seu.

„Dupa ce vei ajunge la St. Elen'a“, 'i siopti elu, „cauta pe d-lu Marchand camarierulu imperatului-prisionieru si i preda in secretu acestu pachetu. Elu este dela mam'a lui, amic'a mea, care se afla aicea la Maria Louis'a si la fiulu prisionierulu, regele de Rom'a. Marchand apoi se 'lu dea imperatului.“

Welle sta ca si candu ar fi fostu fulgeratu. 'Si aduse aminte de cuvintele lui Humbold. Inse Boos avea titluri la recunosciuti'a sa si prin urmare nu 'i potea refuza cererea. Elu lua deci pachetulu si mecanice ilu baga in buzunarulu rocului seu.

Preste diece dile elu si cu baronulu Stürmer plutéu pe luciulu marii si ajunsera in pace la St. Elen'a.

Prin conventiunea poteriloru se parea, ca chiemarea de paditoru a lui Lowe, s'ar mai usiura in càt'va, inse nu dura multu si se vediu ca comissarii din contra 'i adaosera greutatile.

Intr'o di siedeu in salonulu casei dela Longwood. Imperatulu-prisionieru dictase inainte de amiedi. Elu isi intindea chartele sale cele mari de pe care isi lucra istori'a campanieloru sale, pe o mésa enorma si cu unu betisioru in mana urma elu mersului armatelor, transpunenduse inca odata cu spiritulu in acele tempuri de glorie si marie, in cari masele braviloru sei soldati ascultau de unu singuru cuventu alu puterniculu beliduce. In dile de acestea, imperatulu era mai cu séma veselú, candu scria despre vreunu momentu mare alu viatiei sale. La inceputu elu lucra adesea nóptea. Elu purta atuncea unu halatu de matase si pantaloni de pandia de canepa. Lucra la o mésa din lemnu de trandafiru siediendu intr'unu fotoliu. Mai tardiu dicta.

spre a prepara magiarisarea tuturor populatiuniloru. Aci inse i se oppunu cele mai multe organe ecle-siastice, éra mai alesu episcopii catholici si sínódele protestante; ii lipsescu si fonduri domnului ministru. Din anuariulu dela 1874 se vede, că pe atunci se affá in ambele tieri 13,831 scóle confessionali si numai 1556 neconfessionali adeca supuse immediatu ministeriului si propagatórie de limb'a magiara. In scólele confessionali romanesci din Ungari'a si Transilvani'a amblasera in acelu anu 173,287 baiati si baiate de nationalitate romana. Tóta ceealalta tinerime romanésca ce frecventa scóle magiare, s'a numeratu la magiari, cu ce dreptu, nu intrebamu, ci constatamu numai puru si simplu casulu si terminamu cu atátu; éra déca cineva din noi, voiesce se fia informatu si mai de aprópe despre starea instructiunei publice dela noi, se nu-si pregete a deschide la Nr. 1 din foi'a literaria si istorica „Transilvani'a“ cursulu alu X-lea din a. 1877, cum si a'si castiga actele sínódeloru si ale congreseloru bisericesci, in fine a urmari numerósele informatiuni ce se publica in acésta materia de interesu vitale, atátu in foile scolastice, cătu si in cele trei politice romanesci, ce se publica in Transilvani'a si Ungari'a.

Cu acestea nu inchiaiu, ci numai curmu, pentru acestu locu unde me aflu, conversatiunile mele despre starea civilizatiunei transilvane, din cauza că studiele me ducu prea departe, ele esu dintr'unu anu in altulu prea fragmentarie; de aceea voiu asculta de consiliulu fratiescu alu acelu domni colegi, carii imi dicu, că se le publicu pe tóte dintr'odata si la unu locu se intielege, sub conditiune, déca voiu mai avea viétia si sanetate.

Septembre 1878.

G. Baritiu.

Respunsu la articolulu „Nitielu siretlicu advocatiau“ publicatu in Nri 73 si 74 alu „Observatoriu-lui“ din anulu curinte.

Nu m'amu indoitu, ca decidiendu-se Romanii din Brasiovu dupa conferinti'a din Sibiiu de a participa la alegerile dietale, se espunu la critic'a unora séu altora chiamati séu nechiamati. Asemenea nu m'am indoitu, ca si eu resolvandu-me dupa consultare matura cu amicii mei, de a pasi de candidatu dietalu, voiu fi espusu la apretiarea opiniunei publice.

Totu ce acceptamu erá, ca procederea nóstra se fie apretiatu in modu objectivu, ca prin argumente valoróse se se demustre, ca procederea nóstra e eronata si vatema interesele nationale. Romanii brasioveni erau indreptatiti a accepta acésta fiindca prin activitatea loru si prin institutele loru de invetiamentu au conferitu la prosperarea si inaintarea nóstra nationala cu multu mai multu, decatu aceia, cari voru a salva natiunea prin vorbe late.

Afara de acésta Romanii brasioveni au o inteligentia respectabila. Aceste considerante trebuia se retiena pe ori care Romanu, de a califica pe Romanii brasioveni ca pe nisce ómeni nematuri, cari

potu fi sedusi de cineva in parerile loru politice ca niste idioti.

Eu din partem'i acceptamu, se fia combatutu seriosu dara in modu urbanu, anume acceptamu ca motivarea minoritatiei, publicata deja in jurnalele nóstre, se fie apretiatu si criticata in modu seriosu.

Acésta procedere ar fi facutu mare serviciu pentru chiarificarea pareriloru reciproce, si póte ar fi fostu si in interesulu demnitatiei nóstre nationale.

In loculu acestei procederi recomandabile pseudonimulu Turturelu Codreanu preferi, de a dá publicitatii unu articulu, care inaintea ómeniloru onesti deja prin titlulu seu se descrediteza, éra prin form'a si cuprinsulu seu nu póte, decatu se scandaliseze publiculu.

Turturelu Codreanu in articolulu intitulatu „Nitielu siretlicu advocatiau“ nu dice nice mai multu nici mai pucinu, decatu ca eu am pacalitu pe naivii de Brasioveni, se me aléga deputatu, pentru ca astfelu se ajungu la vreunu postu de statu, cu alte cuvinte ca sunt unu insielatoriu.

Ce motive, ce fapte a avutu pseudonimulu pentru a reduce procederea mea la motive atatu de marsiave?

Scie scriitorulu acelu articulu ce insemnédia a ataca onórea unui omu onestu cu atata usioratate si a acatia acésta fapta de clopotulu celu mare alu publicitatiei? Nu sci, cine este Turturelu Codreanu, din cantecele haiducesci mi este cunoscutu unu Codreanu, care in sa totusi avé atatu simtiu umanu, ca rapé ómeniloru numai averea, in sa nu si onórea.

Este semnu fórte tristu pentru Romani, ca nu-si potu combate parerile, decatu insinuandu unulu altuia motive egoiste si neoneste.

Este tristu acestu fenomenu, fiindca si-póte afla sorgintea nu mai in doue motive, adeca: séu ca publiculu nostru desamagitu adeseori prin multe intemplari pe terenulu politicu numai crede in onestitatea barbatiloru sei, séu ca respectivulu scriitoriu dupa starea sa psihica si morala individuala nu afla a fi posibilu altu motivu pentru procederea cuiva decatu motive neoneste.

In ambele casuri acésta stare de lucruri este o calamitate pentru noi Romanii, care are asupra publiculu romanu si in specie asupra inteligentiei sucrescente infliuntia demoralisatóre si in sa cu atatu mai multu, déca cineva nu si da nici silintia de a 'si alege terminii in scriere.

Espressiuni ca: „votu de blamu grosolanu“, „frasa oratorica sub care 'si ascundu advocatii peccatele si rusinea loru,“ „neadeveru intentionatu si grosolanu,“ „arta minciunei si a insielaciunei,“ „siretlicu advocatiau,“ „treçu cu o minciuna boerésca granitia turcésca,“ „ca neica Trica numai minte pe bani“ etc. sunt totu atatea floricele cu care pseudonimulu scriitoriu crede a'si infrumsetia corespondintia, intr' adeveru floricele de natura asia de padurétia, incatu se pare ca scriitorulu loru Codreanu numai de curendu a parasitu codrulu.

Cu asemenea scrieri publicistice nu ne recomen-

Montholon, Gourgaud, Marchand camarierulu si tenerulu Las Casas trebuieu se scrie. Dupa lucru se punéu la mésa. Imperatulu purta vestiminte civile, in locu de istoric'a palarie tricornurata avea pe capu o palarie rotunda. Mai totdeuna purta pantaloni, vesta si botinele militare si pe pieptu ordinulu legiunei de onóre. La ocazioni deosebite elu aparea in cunoscut'a uniforma a venatoriloru de garda cu palari'a renumita.

Precum amu disu imperatulu era fórte veselu. La sosirea lui pe St. Elen'a locuise cătuva tempu in cas'a familiei Balcombe, care 'lu primi cu cea mai mare amabilitate, punendu tóte la dispositiunea lui si facendu-i astfelu intrarea in inchisóre mai pucinu amara. Cu deosebire 'i placea imperatulu conversatiunea celoru doue surori amabile Elis'a si Betty Balcombe. Pána ce se gati locuinti'a lui in Longwood, Napoleon remase in cas'a Balcombe. Aici miss Betty 'i adresa intr'o séra o rogare ciudata, ce inse facea onóre animei sale. Pe insula se afla unu sclavu betranu de rassa malaie, cu numele Tobias, pe care 'lu venduse unu capitánu englesu. Miss Betty se interesa de acelu betranu fórte multu si dorea se-lu póta redá copiiloru sei. Ca se se póta face acésta era inse necesaru, ca sclavulu se fia rescumperatu si de-órece miss Betty tienea pe imperatulu-prisonieru in sa atotu-poternicu ilu roga intr'o séra se rescumpe pe sclavulu acela si se'lu elibereze in patri'a sa. Imperatulu promise ca va face totu posibilulu, inse stramutarea lui la Longwood intrerupse negociarile incepute pe care le conducea mediculu englesu O'Meara. Câteva luni mai tardiu acele negociari au fostu continuate si tocmai in diu'a aceia imperatulu afla la prandiu, ca betranulu Tobias va fi eliberatu dupa ce se va fi depusu pretiulu de rescumparare. Napoleon isi exprima bucuri'a sa. A potea inpartí gratie si in inchisóre acésta 'i se parea unu ce maretiu. Se facura glume asupra acestei intemplari si tocmai ajunsesera pe la dezertu conversandu veselu, candu oficiarulu de ordonantia anuntia imperatulu, ca Sir Hudson Lowe voiesce se 'i vorbésca. Ca si cu o lovitura voi'a buna alui Napoleon disparú, inse incomodulu óspe nu potea

fi refuzatu. „Se intre“, dise imperatulu redicanduse dela mésa si intrandu in salonulu celu micu. Pucinu dupa aceea intra si Sir Hudson Lowe.

„Ce poftesci, domnulu meu?“ 'lu intrebá imperatulu scurtu si preumblanduse cu pasi mari.

„Generale“, inceptu Lowe, care nu oferea niciodata prisonierulu titlu de imperatu, „generale viu se 'ti spunu, ca malaiulu Tobias nu póte fi eliberatu.“

„He? voiú plati eu!“ respunde imperatulu iritatu.

„Si chiaru déca ar fi asia, eu nu pociu permite eliberarea.“

„Pentru ce nu?“

„Nu este vorb'a de eliberare, ce are se se facea pentru placerea missei Balcombe. Lucrulu are o insemnatate mai mare“. Imperatulu privi pe gubernorulu cu unu ochiu intrebatoru. Factu unu gestu de impacientia, dupa care Lowe continua: „Generale, nu este eliberarea betranului malaiu ce te interesésa, ci am cauza a presupune, ca prin fapt'a acésta voiesci a 'ti castiga animile tuturor negriloru de pe acésta insula.“

Imperatulu se opri surprinsu, dupa aceea eclata intr'unu risu amar, in fine intorcenduse spre feréstra dise: „Mi se pare, domnulu meu, ca esti smintitu.“

„Credeme asia, generale, inse me temu, ca voiesci se o faci ca odinióra cu Domingo.“

„Vei tacea, domnulu meu,“ 'i respunde imperatulu iritatu in supremulu gradu. — Odinióra 'i se facuse mare opositie prin diare si libele in contra proiectatei sale espeditiuni la St. Domingo. — „Vei tacea,“ striga elu incaodata. „Si in fine, ce cauti aicea? N'aveai cauza se te ostenesci.“

„Voiamu se 'ti aducu in persóna respunsulu negativu.“

„Pentru ca se te bucuri de necazulu meu, he?“

„Me necunosci.“

„Nicidecum. Eu nu ceru dela d-ta nemica altu, decatu se me lasi in pace.“

(Va urma).

damu nici inaintea strainiloru, dar chiaru nici la publiculu nóstru.

Dupa permiterea acestoru observatiuni generale vinu a apretia cuprinsulu articolulu din cestiune.

Corespondintele pseudonimu sustiene, ca Romanii brasioveni déca n'ar fi fostu sedusi de modesta mea persóna séu de altulu nu s'ar fi dechiaratu pentru participarea la alegeri, ci aru fi remasu passivi.

Corespondintele vorbesce de Romanii brasioveni ca orbulu de coloru.

Nu scie corespondintele, ca Romanii din Brasiovu in sa dela anulu 1868, in contradicere cu conclusele aduse la Miercurea au fostu neintreruptu activisti din convictiune?

La alegerile din anulu 1872 si pana acum nu au luat parte din acea cauza, fiindu ca la conscrierea alegatoriloru li s'au stersu din lista 4—500 alegatori, prin urmare prevedeau ca luandu parte la alegeri nu potu reusi a alege deputatu romanu.

Dupa o esperientia de 10 ani a politice de passivitate, care pentru noi Romanii a avuta numai urmari rele, Romanii brasioveni s'au intaritu in aceea convictiune a loru, ca déca se pote elupta vre unu succesu in politic'a nóstra nationala apoi acésta se póte ajunge numai pe calea activitatiei.

Deci indata ce numerulu deputatorulu pentru orasiulu si comitatulu Brasiovului s'a inmultitu dela 2 la 4 si indata ce prin inpartiala cercuriloru de alegere s'a ivitu óresi care sperantia, de a poté reusi cu alegerea unui deputatu romanu, Romanii brasioveni s'au cugetatu cu tóta seriositatea se participe la alegerile dietali, pentru a ocupa de acum unu cercu electoralu pentru sine.

Despre corectitatea si necesitatea acestei procederi Romanii brasioveni erau atata de convinsi, incatu in adunarea loru premergatóre conferintiei din Sibiiu tienuta pentru a alege doi esmisi pentru acea conferintia, s'a facutu de mai multi propunerea seriósa. ca esmisiloru se li se dea instructiune ca se voteze in conferintia numai pentru activitate. Numai dupa ce s'a facutu observare, ca instructiunile pentru deputati nu se potrivescu cu spiritulu tempului, s'a marginitu adunarea de a aduce conclusulu, ca ea este pentru participarea la alegeri si dupa petrecerea acestui conclusu la protocolu de a trece la alegerea esmitandiloru doi membrii pentru ca se nu mai remana nice o indoiala despre parerile loru politice de órece protocolulu luat in aceea siedintia s'a datu esmisiloru dreptu credentialu. (Cerendu trebuinti'a vomu publica si acestu protocolu).

Sub asemenea impregiurari intrebú eu mai póte fi vorba, ca Romanii din Brasiovu a trebuitu se fie sedusi de cineva pentru ca se se dechiare de activisti si se participe la alegeri?

Dar póte dice cineva, ca parerile Romaniloru brasioveni prin conclusele conferintiei dela Sibiiu s'au alteratu.

La aceste observu ca nice compunerea conferintiei, nici motivele aduse pentru conclusele ei, nu au potutu impune Romaniloru brasioveni si in sa cu totu dreptulu.

Dupa sensulu epistoleloru convocatóre clubulu reprezentantiloru romani din Sibiiu provóca pe alegatorii romani din Ardélu ca din fiecare cercu electoralu se tramita cate unulu séu doi reprezentanti la Sibiiu, pentru a decide tienut'a ce este a se observa din partea alegatoriloru romani, facia de alegerile dietali viitóre. S'a conchiematu asia dara o conferintia electorala reprezentativa.

Romanii brasioveni au corespunsu acestei chie-mari tramitiendu doi reprezentanti la conferintia.

Mergendu acesti reprezentanti la Sibiiu in locu de conferintia reprezentativa au aflu unu meetingu fórte modestu la numeru, a carui majoritate precumpanitóre consta din alegatorii sibieni, éra minoritatea din alegatorii esteri, dintre cari unii din intemplantie se aflau pentru alte afaceri in Sibiiu, éra altii venisera espresu pentru conferintia, in sa fara mandatu vre unui cercu alegatoru, in fine din reprezentantii celoru doue cercuri electorale din orasiulu Brasiovu. Prin urmare asia numita conferintia din Sibiiu in partile ei constitutive a avutu caracteru localu si nu póte face nice decum pretensiune la autoritatea unei conferintie generale nationale.

Nu este dar' nici o mirare, ca conclusele conferintiei din Sibiiu au avutu asia de pucina infliuntia asupra alegatoriloru romani din Transilvani'a incatu acestia in majoritatea loru pe departe precumpanitóre au participatu la alegeri, asia incatu cu dreptu cuventu se póte dice, ca nu noi brasiovenii ne amu desbinatu de corpulu nationalu prin participarea la alegeri, ci acea minoritate neinsemnata, care a remasu passiva, care si astadi spre cea mai mare dauna a Romaniloru sustienú i je'a

acea, ce în faptu nu esista, adeca passivitatea alegatorilor romani.

Déca esmisii Romanilor din Brasiovu au comisu vre-o eróre, apoi acésta este, ca au participatu la o adunare la care nu au fostu tramisi.

Ei au fostu tramisi la conferinti'a reprezentativa a alegatorilor romani si nu la o adunare de caracteru localu în Sibiiu. Acésta li s'a si imputatu cu dreptu cuventu de catra mandantii lor, dupa reintórcerea lor din Sibiiu.

În catu pentru ponderositatea motivelor aduse pentru passivitate, me referu la motivarea minoritatiei deja publicata si observu, ca acele motive n'au impusu nimenui, nici chiaru membrilor conferintiei; fiindca ce ponderositate póte avé o motivare adusa pentru passivitate, care se finesce cu cuvintele: „Domniloru, nu sunt în contra activitatiei asiu dori in sa, ca Romanii se nu mai aléga ovrei séu alti straini, cari sunt cei mai aprigi inimizii ai Romanilor.“ (Cam acestea sunt cuvintele cu care D-lu G. Baritiu a inchieiatu motivarea passivitatiei).

(Va urma).

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romaniloru gr-or. din Ungari'a si Transilvani'a.

(Raportu specialu alu „Tel. Rom.“)

Siedinti'a IV, din 4/16 Octobre 1878.

(Urmare.)

Siedinti'a se deschide la 11¹/₄ óre.

Protocótele siedintiei a 2 si 3 se cetescu si se autentica.

Presidiulu presenta credentialulu deputatulu Stefanu Ioanovicu si ale deputatiloru: Iosifu Popovicu si Popovicu Deseanu, cele din urma insotite de o cerere de concediu.

Se transpunu comisiunei pentru verificari.

Presidiulu presenta mai multe esibite care au ramas ca restante de la sesiunea congresulu din 1874 si anume;

a) Unu raportu alu comisiunei scolare.

Se transpune comisiunei scolare.

b) Respunsulu ministrulu de finantie de dto 8 Iunie 1873, prin care se resólva în întielesu negativu cererea congresulu din 1870, ca sesiunile parochiale se fia scutite de contributiunea erariala.

c) Propunerea dep. P. Cosma dela congresulu din 1874 pentru alegerea unei comisiuni pentru interpretarea unor puncte din statutulu organicu. Mai departe se presenta:

d) Propunerea prezentata de sinodulu eparchialu aradanu pentru a declara de incompatibilu ca cineva se fia în aceeasi sesiune membru în dóue sínóde diferite.

e) Propunerea prezentata de sinodulu aradanu pentru stramutarea tempulu normatu în st. org. pentru intrunirea congresulu pe altu terminu mai potrivit.

f) Rugarea preotimei din tractulu Timisiórei pentru mijlocirea eliberarei sesiunilor parochiale de contributiunile erariale.

Tóte aceste se transpunu comisiunei organisatóre.

g) Rogarile comunelor Iamu, Picusiu, Bazosiu privitóre la arondarea protopopiatelor.

Cosma si eppulu Metianu pledéza pentru transpunerea acestor rogari comisiunei organisatóre, iar eppulu Popasu pentru transpunerea lor la comisiunea pentru arondarea protopopiatelor. — Prin votu se hotaresce, a se transpune comisiunei organisatóre.

h) Propunerea sinodulu aradanu pentru tiparirea cartiloru bisericesci cu litere latine.

i) Raportulu consistoriulu metropolitanu ca senatu bisericescu despre activitatea sa dela 1875—1878.

La objectulu de sub h) dep. Hodosiu propune a se da comisiunei scolare fiindu vorb'a numai despre simplu retiparirea cartiloru bisericesci, prin urmare dara numai o cestiune de ortografie.

La propunerea presidiulu, spriginita si de dep. Rotariu se hotaresce a se transpune esibitele de sub h) si i) unei comisiuni bisericesci, ce va avé a se alege mai tardiu.

l) Cererea sinodulu parochialu din Brasiovu (St. Nicolae) pentru a se autorisa sinodulu acesta a potea aduce concluse valide si numai cu ¹/₃ parte a membriloru, sei, precum si ca pe membrii epitropiei se nu'i aléga sinodulu parochialu, ci comitetulu, si

m) Rugarea locutoriloru din Frezu pentru mijlocirea delegarei foruriloru mai inalte pentru despartirea de Serbi, prezentata dupa incheierea congresulu din 1874.

Se transpunu comisiunei pentru petitiuni.

n) Raportulu consistoriulu metropolitanu ca senatu scolasticu, si

o) Raportulu aceluasi consistoriu ca senatu epitropescu, se transpunu celu dintai comisiunei scolare, celu de alu doilea comisiunei finantiere. Iara.

p) Actulu ce privese unele pretensii reciproce a le fonduriloru fatia de statu si unele anticipari date de statu pentru scóle dara nesolvite inca, — se preda comisiunei pentru fondurile comune.

Presidiulu pune la ordinea dilei alegerea unei comisiuni bisericesci, compusa din 9 membri.

Pentru consultare se suspinde siedinti'a pe 10 minute. Redeschidindu-se siedinti'a, presidiulu propune în contielegere cu mai multi deputati pe armatórii membrii ai acestei comisiuni: Vicariulu Popea, cav. de Puscariu, Iosifu Stefanu, G. Pesténu, I. Ianculescu; R. Radulescu, N. Tieranu, I. Rotariu, D. Nicóra. Congresulu primesce acésta propunere. Urméza la ordine raportulu comisiunei pentru verificari. Raportorulu comisiunei P. Petricu raportéza despre esamianarea acteloru

de alegerea deputatiloru; I. Papiu (Deva); Stefanu Iosifu (Sighisóra); Basiliu Almasanu (Bahnea); Corneliu Piposiu (Gioagiu); Dr. St. Pacurariu (Sebesiu); N. Gaetanu (Alba-Iuli'a); aratandu totodata ca actele de alegere se afla în ordine, proteste nu sunt si ca dep. I. Papiu si C. Piposiu ceru concediu.

Congresulu declara pe numitii deputati de verificati si celoru din urma le acorda concediulu cerutu. Acelasi raportor raportéza despre actulu de alegere alu dep. Stefanu Ioanovicu (Buziasiu), si-lu recomanda spre verificare.

Congresulu ilu verifica.

Siedinti'a urmátore se anuntia pe mane la 10 óre în sal'a seminariulu. La ordinea dilei raporturile comisiuniloru. Cu acestea siedinti'a se incheie la 1¹/₄ óre.

Siedinti'a V, din 5/17 Octobre 1878.

Siedinti'a anuntia la 11 óre se deschide la 10¹/₂ óre.

Se cetesce protocolulu siedintiei precedente si, nefacendu-se nici o observare, se autentica.

Presidiulu presenta:

a) o depesie teleg. a dep. Dimitrieviciu din dieces'a Caransebesiulu escusandu-se a nu poté lua parte la congresu „din cauze binecuvantate.“

b) chartia alesulu dep. Dr. Lazaru Petco cuprindendu credentialulu si cererea pentru concediu în cursulu sesiunei presente.

Se preda comisiunei de verificare.

c) petiti'a parochiulu Paunovicu din dieces'a Caransebesiulu. Se transpune com. petitionare.

d) chartia consistoriulu din Aradu, prin care se aducu la cunoscentia dispositiile luate în caus'a crearii unui fondu, din care se se acopere diurnele membriloru congresuali si sinodali.

Se preda com. finantiere.

e) Petiti'a comunei bis. Teesiu din eparchi'a Aradulu pentru a fi arondata la unu altu tractu ppec. Se preda com. petition.

Trecendu-se la ordinea dilei: Comisiunea de verificare prin raportorulu seu dep. Petricu propune verificarea mai multor deputati precum si darea de concedii aceloru, cari au cerutu. Mai departe propune a se depune la birou actele electorale a vre-o 6 deputati, cari nu si-au prezentatu inca credentialele lor, nici n'au aretatu în scrisu cauzele, pentru ce nule-au prezentatu.

Dep. V. Babesiu spune, ca înainte cu patru ani congresulu a verificatu unu deputatu si fara credentialu. Unde nu esista indoiela despre identitatea persoanei alese, prezentarea credentialulu este cu totul de prisosu. Tempulu este pretiosu; deci se nu se multiplice lucrurile fara vre unu scopu practic. Actele electorale sunt decisive si nu credentialulu, candu e vorb'a de verificare. Ergo propune verificarea membriloru, cari nu si-au prezentatu credentialele.

Dupa o scurta delusire urmata din partea presidiulu în caus'a verificarii înainte cu patru ani;

Dep. Alecsie Popovicu dice, ca comisiunea de verificare, neavendu actu oficiosu despre cauzele neprezentarii credentialelor, ea nu a potutu propune verificarea unor membri, cari au avutu datorinti'a a areta în scrisu cu 3—4 renduri, cum si pentru ce nu au asterntu credentialele. Urmandu astfel, acum nu amu perde tempulu indesiertu nici nu ni-ar fi imputatu dep. V. Babesiu, ca „comisiunea cauta nodu în papura.“

Dep. Radulescu aderéza la espunerile dep. V. Babesiu si propune verificarea deputatiloru fara credentiale dicéndu, ca credentialele lipsescu si pace ori catu anu accepta.

Raportorulu P. Petricu sfersiesce prin a combate argumentele dep. V. Babesiu si Radulescu, recomandandu primirea propunerei facute din partea comisiunei.

Congresulu primesce propunerea, dupa care toti membrii presentii fara credentiale se declara de verificati.

Dep. P. Cosma propune verificarea deputatiloru I. Bologa, Antonescu, Vasileviciu, Antonescu, Iacobu Popovicu si S. Dimitrieviciu, cari au cerutu concediu pe cale telegrafica fara se fi trimisu în acelasi tempu credentialele lor.

Propunerea se primesce.

Raportorulu dep. I. Petricu propune a se verifica dep. C. Mangra si Pavelu Fasie, actele lor de alegere cuprindendu numai unele greseli formale. De asemenea propune verificarea membriloru R. Crainicu, I. Seracinu si Iul. Ianculescu; contra alegerei acestui din urma a sositu unu protestu, in sa pré tardiu.

Amintitii dep. se declara verificati.

În legatura cu afacerea verificarii dep. Ios. Hodosiu face în scrisu propunerea urmátore: De basa la verificarea servescu actele electorale si credentialele. Pe viitoru se se compuna dóue credentiale, unulu care se preda alesulu, altulu care se trimite consistoriulu metrop. deodata cu actele electorale.

Dep. V. Babesiu propune alegerea unei comisiuni de 3 membri insarcinati cu revisuirea si eventualu modificarea regulamentulu afaceriloru cong. interne preste totu.

Episc. I. Metianu doresce amanarea revisiunei regulamentulu pe alta sesiune deputatii fiindu si asia gramaditi cu lucruri în numeroasele comisiuni. Propune deci a preda propunerea dep. Hodosiu consistoriulu metrop. spre studiare.

Se primesce propunerea dep. V. Babesiu si se alege o comisiune ad hoc. în persoanele dep. I. Hania, V. Babesiu si P. Cosma.

Comisiunile nefiindu gata cu lucrarile, presidiulu incheie siedinti'a la 11¹/₂ óre anuntia si siedinti'a proc-sima pe mane la 10 óre.

(Va urmá).

Romania.

Program'a intrarei triumfale a armatei în capitala Romaniei.

I. În diu'a de 8 Octobre, în reversatulu dioriloru, 21 salve de tunu, trase la arsenalulu armatei, voru anuncia capitalei solemnitatea dilei.

II. Trupele se voru afla, la orele 11 dimineti'a, la Banésa, asediate înprejurulu unui altaru de campu, radica tu prin ingrijirea ministeriulu de resbelu si destinat pentru celebrarea serviciulu divin.

Trofeele luate peste Dunare voru fi asediate înprejurulu altarulu.

III. Maria Sa Regale Domnulu va sosi în midiloculu trupelor la orele 12.

IV. La orele 12 se va celebra serviciulu divin de catre I. P. S. S. Mitropolitulu Primatu, la care va asista si Maria Sa Regale Dómn'a.

V. Corpulu diplomaticu, ministrii, membrii Corpurilor Legiuitoare, presentii în capitala, curtea de casa-tiune, Crucea Rosie, academi'a, curtile, tribunalele si tóte autoritatile publice, asemenea delegatii judetieloru si ai comunelor, voru fi invitati a asista la acésta serbare nationala, în tribunelele destinate ad hoc.

Invitatiunile se voru face de catre d. primaru alu capitalei.

Corpulu diplomaticu si strainii de distinctiune voru fi invitati de catre d. ministru de esterne; oficiarii straini, de catre d. ministru de resbelu; press'a si corespondentii diareloru straine, de catre d. ministru de interne.

VI. Tribunalele si estradele pentru invitati voru fi asediate în drépta si în stanga arculu de triumfu radica tu în capulu sioselei Kiseleff.

VII. Scólele publice, cu drapelele lor, voru fi insirate d'alungulu sioselei. Elevele, inbracate în haine albe, voru fi asediate suptu lojele Mariei Séle Regale Dómn'e, a primariei Capitalei si a delegatiloru din provincii.

VIII. Gard'a orasiensca si societatile de tiru si gimnastica voru fi insirate de amandoue partile stradeloru parcurse de armata.

Dupa terminarea serviciulu divin, Maria Sa Regala Domnulu, în capulu armatei, va face intrarea sa în capitala.

Dupa trecerea sa pe suptu arculu triumfalu, Domnulu, marele capu alu armatei, va fi salutat de catre primari'a capitalei si de catre delegatiunile judetieloru si comunelor prezentate de catre ministru de interne.

IX. Defilarea armatei, condusa de insusi Maria Sa Regala Domnulu, va fi în urmátorea ordine:

Unu plutonu de gendarmi calari;
Ranitii si
Drapelele luate trofee peste Dunare (purtate de sergenti din diferite corpuri ce suntu decorati);
Maria Sa Regala Domnulu;
Statulu-majoru Domnescu;
Comandantulu superioru alu trupelor;
Statulu-majoru alu seu;
Musicele de la tóte regimentele de infanterie;
Drapelele si stindardele armatei de linie si armatei teritoriale;

Comandantulu divisiei I de infanterie;
Batalionulu de geniu;
Batalionulu 1 de venatori;
Batalionulu 2 de venatori;
Tunurile luate trofee (conduse de pompieri);
Regimentulu micstu de dorobanti;
Regimentulu 2 de linie;
Regimentulu 3 de linie;
Regimentulu 2 de artilerie;
Comandantulu divisiei II de infanterie;
Plutonulu de marinari;
Batalionulu 4 de venatori;
Regimentulu 4 de linie;
Regimentulu 5 de linie;
Ambulant'a;
Regimentulu 7 de linie;
Regimentulu 1 de artilerie;
Comandantulu brigadei de cavalerie;
Musicele regimentelor de rosiori;
Divisionulu micstu de calarasi;
Regimentulu 1 de rosiori;
Regimentulu 2 de rosiori.

Tóte trupele voru merge înainte pe calea Victoriei si fia-care corpu va intra pe drumulu celu mai scurtu în cartierele lor, pana unde o parte se va dirige pe strad'a Lipscanii si alta pe strad'a Plevnei.

Tunurile luate de peste Dunare (trofee), fara chesóne la defilare, avendu tievile inpodobite cu ghirlande de stejaru si cu placarda aretandu loculu de unde au fostu luate, asemenea si tunurile (trofee) ce facu parte din regimentulu I de artilerie, voru avé acelési podóbe.

O legiune din garda, cu musica si drapelu, se va asedia la siosea în ordine de bataie pe partea stanga esindu din orasiu, si avendu flanculu în dreptulu arculu de triumfu. Music'a acestei legiuni va canta dupa trecerea musicelor armatei, în totu tempulu defilarii armatei pe suptu arcu.

X. Maria Sa Regala va primi defilarea armatei pe piati'a teatrulu.

XI. Séra, orasiulu va fi iluminatu si'o represantatiune populara va avé locu la teatrulu nationalu.

Invitatiunile se voru face de primari'a capitalei.

XII. Tienuta de gala, adica fracu negru, cravata si manusi albe, este de rigóre pentru persoanele invitate în modu oficial. (Monitorulu).

D. primaru alu Capitalei a adresatu cetatieniloru urmátorea proclamatiune:

Cetatieni,
Orasiulu Bucuresci nu a vediutu de trei secole o intrare triumfala a ostiloru romane.

A fostu datu, acum, dilei de 8 Octobre se implinésca în istori'a patriei si lips'a acestei pagine gloriose. Luati déru haina de serbatóre, spre a intempina la portile orasiulu pe cei ce 'si au versatu sangele pentru tíera si ne-au datu glori'a si independenti'a.

Cetatieni! Primariulu capitalei a luat mesuri pentru

ca dorința vâștra se fia cu stralucire implinita in acêșta di de mandria nationala. Dêru cine ar pôte se inlocuiesca pe deplin iubirea vâștra! Voi, a caroru anima era strinsa de griji in dilele de lupta, aduceti-ve a-minte de fal'a adusa Romaniei de ostirea ei, si mergeți de intempinati cu iubire si mandria pe frati, pe vitejii de la Griviti'a, de la Rahov'a, dela Plevn'a si de la Smardanu.

Primarul voștru este incredintiatu, ca diu'a de Duminica cetatienii Bucuresceni voru face se fie una din acelea in care natiile, uitându de rele, isi deschidu comorile animei spre a reversa dintr'ensele iubirea cea adeverata.

p. Primaru I. P. Dumitrescu.

Bucuresci, 8/20 Octobre. (Corespondentia particularie a „Observatoriului“.) (Intrarea triumfale s. a.) Organele de publicitate a le gubernului au informatu la tempulu seu pe natiune, cã in urmarea mareteloru evenimente din 1877 si a straluciteloru victorii castigate in cãteva batalii crunte, intrarea triumfale a trupeloru nationale in capital'a tiei avea se se faca, nu inse immediatu la întorcere din Bulgari'a, in capu de erna, in acea stare de fatige fora nume si de lipse diverse, nici in acelea dile, candu fiacare ostasiu avea totu dreptulu se cêra, cã inainte de a face poporului placeri triumfali, se'si vedia fiacare familiile, se pasedie la sinulu lor, se'si puna in ordine afacerile private, se 'si caute de agru si vitisioere. Partea cea mai mare din acesti ostasi ai Romaniei sunt totu omeni cu familia, cu casa, cu mēsa, cu mosioere si avere. In fine cu mesurile preparative spre a lua in posesiune Dobrogea, fu combinata si dio'a intrarei triumfale.

Interesant'a programa a dilei o aflati publicata in Monitorulu si in celelalte diare din capitala. Eu din parte'mi mai inainte de a esi afara la rotund'a din midiuloculu sioselei Kiseleff, unde se vede inaltiatu arculu de triumfu, folosindu-me de orele diminetiei, me voiu incerca se insemnu aci numai inpregiurari, care precedu solemnitatea.

Cele 21 detunaturi se audira din delu dela casarme. Din reversatul dilei stradele capitalei se vedu intiesate de poporu. La cele 240 mii de locuitori s'au mai adaosu alte cãteva mii de omeni, veniti din diverse regiuni ale patriei spre a serba impreuna cu capital'a dio'a cea mare de independentia si gloria. Institutulu Tramway si-a pusu in serviciulu publiculu tôte vagonele sale; dara nici acelea, nici miile de trasuri publice si private nu voru fi in stare se scotia afara din bariera capitalei nici macaru persoanele din clasele mai alese a le societatiei. Diecile de mii au apucatu pedestru pe tôte stradele principali si laterali in aceeasi directiune. Regimentele destinate a trece in Dobrogea si celelalte denotate in programa au accurse de Marti incocce neincetatu spre capitala. Spacioșele casarme sunt pline si pe la locuitori cãte 2 pana si 6 soldati in quartiru, era in momentele acestea se afla in plecare cãtra spre Banēs'a. Tobe si trompette resuna din tôte partile. Locuitorii din stradele prin care au se trêca trupele, decoredia ferestrele si damele stau gata cu buchete si cununi de flori. Ferestrii de inchiriatu pentru spectatori si mai alesu spectatoerie, nu se mai afla cu nici-unu pretiu, precum nici bilete la teatru. Are dreptate Primari'a capitalei,*) deca in apellulu seu facutu cãtra poporu dice, cã de trei secolu tier'a nu a mai vedutu serbatore sublima cã acêșta. Da, ea este serbatore adeveratei si perfecte reinviieri nationale. Poporulu simte immens'a importantia a noiei situatiuni mai multu si mai profundu decãtu se o pōta respica prin cuvinte toti poetii si oratorii natiunei. Ceea ce inaltia si mai multu mintile si animele, este acea tienuta nobile si modesta a corpului de oficiari si a trupeloru preste totu. Aparitiune rara acêșta la alte popora, dupa ce arinatele loru castiga mai multe victorii stralucite. Mii de pepturi decorate cu cãte 3—4—6 medalii, si totusi nici urma de arogantia. Nu; cã-ci acestu oficiariu, si acelu ostasiu scie, cã elu este corpu din corpulu natiunei si spiritulu din spiritulu ei. Deca oficiariulu si ostasiulu isi versara sangele, natiunea sacrifica din avere si scie se fia recunoscãtorã, era patri'a liberata de umilitori'a dependentia dela Bizantiu este man'a comuna a tuturor.

Aici mai petrecu multi oficiari russesci mai alesu de geniu si din statulu maioru. Acesti domni inca au o purtare forte cuviincioșa, in cãtu nu se mai aude nici celu mai micu casu de nemultumire din partea densiloru.

Dela Dobrogea veni alta deputatiune turcēșca

*) Ceea ce se dice la dv. Bürgermeisteramt.

spre a invita pe gubernu cã se o ia in posesiune. „Vlach (Romanii) prietin musulman. Dobrogea bun tiara. Carole bun Domn; face dreptate a Dobrogea. Ce? Bulgar nu vre Vlach? Soldat vlach pōte traga clubuc; musulman kes bulgar (turcii voru taia pe bulgari). Curiosu limbagi; dara elu suna asia preste asceptarea multora. Inse tocma limbagiulu acesta forte semnificativu obliga pe gubernulu romanescu la o administrare, din cele mai intiepte si prevedietore. Problema nicidecum usiora, ea inse trebue se fia deslegata bine cu orice pretiu.

Societatea academica romana.

Sesiunea anului 1878.

(Urmare.)

Siedinti'a dela 26 Augustu.

Se comunica o epis. a d-lu generalulu Gr. Adrianu, prin care anuntia, ca a espediatu o lada cu carti, 46 volume, vam'a si transportulu platite de d-s'a, pe care le doneza bibliotecei societatiei academice. — Se votēza multumiri donatoriulu si transcrierea cartiloru, dupa primire, in registrele bibliotecei, publicandu-se si in analele.

Dupa prezentarea unui tablou metodicu pentru aflarea serbatoriloru si a crugului solariu, compusu de Teodoru Neagu, vechiu invetiatoriu satescu din comun'a Jilavele, se incuviintēza a se cumperã 30 esemplare pe pretiulu de unu leu unulu, cã incuragiare. Apoi membrii se retragu in sectiuni si comisiuni.

Vice-presiedinte, G. Baritiu.

Secretaru ad hoc, G. Sionu.

Siedinti'a dela 28 Augustu.

Se comunica o adresa a d-lui Dr. Cantemiru, prin care tramite pentru bibliotecei societatiei doue esemplare din oper'a s'a intitulata: „Consilii igienice pentru crescerea copiiloru.“ Se primesce cu multumire. — Se espune unu elaboratu alu d-lui Aronu de Crainicu, intitulatu: „Avraamu Iancu seu Choreia II“ cu cerere, ca de se va aflã demnu de a se publicã, se i se dea unu subsidiu pentru acêșta. — Se recomanda sectiunei istorice.

Se comunica o adresa a d-nei Veronic'a Macsimu, prin care cere cã societatea se-i dē parte din beneficiu, ce se cuvine din editiunea glossariulu limbei romane, lucratu de repausatulu ei sociu I. C. Macsimu, spre a potē intempina greutatile familiei, cu care a remasu inpoarata. Se trece la ordinea dilei spre a se luã la desbatere in viitorea siedinti'a.

Facendu-se propunerea de a tractã cu mostenitorii repausatulu membru alu societatiei A. P. Iarianu, pentru cumpararea bibliotecei ce 'i-a remasu si care se afla depusa chiaru in localulu societatiei, se decide cã o comisiune compusa din d-nii Laurianu, Sturdza si Odobescu se faca o evaluatiune ecuitabila despre valoarea acestei bibliotecei, care se o supuna societatiei spre a luã o decisiune.

Vice-presiedinte, G. Baritiu.

Secretaru ad hoc, G. Sionu.

Siedinti'a dela 29 Augustu.

Se comunica o adresa a d-lu N. Crapelianu, professoru dela gimnasiulu din Ploesci, prin care tramite pentru bibliotecei societatiei academice cãte unu esemplariu din aritmetie'a si geometrie'a elementara lucrata de d-s'a. — Se primesce cu multumire.

Se deschide discutiunea asup'a cererei d-nei Veronic'a Macsimu, de a se limpedi beneficiulu ce se cuvine repausatulu seu sociu pentru lucrarea glossariulu. D. Odobescu, cerendu cuventulu, cere cã se se numēșca o comisiune, care se cerceteze de aprōpe casulu si se opineze mai antaiu, de este a se luã in consideratiune cererea d-nei Macsimu si apoi a propune modulu, dupa care se i se pōta face indestulare. Dupa scurte desbateri, la cari au luat parte dnii Hodosiu si Babesiu, se alege o comisiune compusa din d-nii N. Cretiulescu, A. Treb. Laurianu si Al. Odobescu, carei'a i se recomanda acêșta cestiune.

D. Sionu cã presiedinte in comisiunea, carei'a s'a recomandat cercetarea manuscriteloru concursuali la tes'a „Tieranulu romanu“, arēta, ca comisiunea inainte de a'si inchieia lucrarea, se vede impucinata in numerulu membriloru sei, fiindu-ca d. Hasdeu a plecatu in Itali'a, cã se particepe la congresulu orientalistiloru, era d. Ionescu la Dorohoiu pentru ore-cari afaceri; si prin urmare, fiindu, ca numitii doui membri pōte nu se voru întorce pana la inchieierea sesiunei, cere a se completã comisiunea, pentru-cã astfelu se se pōta dã mai multe lumini asup'a desbaterii subiectulu. Dupa ore-cari discutiuni se adopta, cã la comisiunea citata se se adauge doui membri, fara cã cei doui absentii se se considere inlaturati in casulu de a se inturna in tempulu sesiunei. Pentru acêșta se si alege d-nii A. Papadopolu-Calimachu si Al. Odobescu.

In comisiunea de esaminare a probelor de tractiuni din autorii latini, in lips'a d-lui Ionescu se alege d. V. A. Urech'i'a; asemenea in comisiune autoriloru eleni, d. G. Sionu in loculu d-lui Hasdeu.

Vice-presiedinte, G. Baritiu.

Secretaru ad hoc, G. Sionu.

(Va urma.)

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

Naseudu lun'a lui Octobre 1878. (Diverse). Voiu incepe cu politic'a principala a Romaniloru, cu scōl'a si aci remanu astadata la gimnasiu. Acestu gimnasiu de si tineru si in unu cornu de tiara a inceputu a prospera cu mare rapediune. Este provediutu cu poteri didactice tinere si cualificate la universitatile

din Vien'a, Graz, Pest'a, Lipsce'a (Leipzig) si Clusiu. Numerulu studentiloru se sporesce din anu in anu. Anulu trecut s'au in scrisu la inceputulu semest. I. 177. Inse in anulu, acêșta s'au in scrisu pana acuma preste 190 ordinari. Afara de studiele obligate la alte gimnasia se propune cã obligatu si desemnulu in intregu gimnasiulu. Se propunu ca obiecte libere music'a si gimnastic'a. Institutulu are unu Cabinetu naturalu-fisicale, asemenea s'a fostu pusu fundamentulu unei gradine botanice, numai dorere cã aceste din urma nu se spriginescu cu destula caldura de catra Comitetulu adm. Ba ce e mai durerosu, chiaru de acei membrii ai Comit. adm. cari suntu si in corpulu didacticu sunt mai mari contrari alu unei mai buna spriginire alu Cabinetulu si gradinei, nedispensabile la una instructiune corespundiatore spiritulu si recerinteloru tempulu.

Dar' se trecu la altele.

Institutulu gimn. are una singura serbatore scolastica, care si acêșta de cativa ani incepu a se legã in lantiuri grōșe ca si bieta societate a studentiloru „Virtus rom. red. viv. a.“ si acêșta di festiva este 4 Octobre diu'a onomastica a Imperatulu si a aniversarei infientiarei institutulu ce sta sub augusta protectiune a Imperatulu. In pre-sēr'a dilei nu s'au tienutu vorbiri salutatore si multumitore Patronatulu, nici nu s'a illuminatu de catu singuru institutulu gimnasiale, nu s'a vorbitu la siefulu scolasticu carele se se roge a susterne omagie tinerime la tronulu Marelu protectoru Franciscu Iosefu I., pentru ca se nu pōta scrie „M. Polgãr“ cumca s'a facutu demonstratiuni politice, nationale etc. . . ., cã se nu fimu denunciati de cineva. Fric'a inchipuita inca este ceva. Dar' in diu'a festiva de 4 Octobre dupa celebrarea missei la care au participatu: tinerimea, corpulu profesoralu si invetiatorescu, amploiatii politici si unii regesci, s'au declamatu in sal'a gimn. in presentia unui publicu nu prea numerosu in limb'a latina, germana, romana, magiara si grēca. Unu tineru a multumitu patronatulu in numele tinerime si la rogatu ai susterne omagie sale la tronulu Maiestatiei Sale a Imperatulu.

Pana aci tōte au decursu bine si frumosu.

La sfirsitu se scōla presiedintele Comitetulu fonduriloru si aratandu progresulu acestui institutu dela infientiarea lui precum si speșele patronatulu, recomanda tinerime studiōșe se invetie cu diligintia. Mai de parte-i recomanda religiositatea, fara de care dupa d-sa invetiatur'a nu este buna, ilustrandu acêșta cu Dr. Nobiling, carele de si omu invetiatu si dr. in filosofia totusi a cutediatu a pusca asupra imperatulu germanu Wilhelm (sic). Recomanda tinerime a parasi lusculu, era corpulu profosorale recomanda a nu ingreuna tinerimea prea multu cu studiele (sic.) pentru ca are a se luptã cu multe, precum si a folosi carti tiparite si nu manuscrise (!!).

Aci me vedu silitu se pauzesu unu momentu si se observu cu parere de reu si chiaru cu risculu de a displace d-lui presiedente alu Comitetulu, cumca vorbirea d-sale nu a fostu in mare parte la locu, si acêșta cu atatu mai vertosu nu, pentruca cuvintele d-sale nu se privescu numai de ale sale, ci de ale Comitetulu, alu carui presiedinte este, alu corporatiunei carea patronēza acestu institutu.

Nu este consultu, nu este cu tactu de a tracta inaintea baietiloru despre cestiuni de natura curatu filosofica cum este intrebarea despre conceptulu divinitatiei, si a combate aci parerile filosofice individuale. Nu este bine de a confunda sciintia cu religiunea, seu deca voiescu a combate parerile filosofice ale cuiva poftēșca a face acêșta pre altu terenu inse nu inaintea copiiloru si a poporulu de rendu.

Acêșta o interdice pedagogi'a, spiritulu unei bune educatiuni. Esempulu citatu despre dr. Nobiling este unu esemplu atatu de miserabilu si gresitu, incatu este superflu a-i face ceva comentaru. . . .

Este tristu, candu presiedintele unei corporatiuni urmasescu cu tōta ocașiunea in biserica si afara de biserica tendinti'a deplorabila de a lovi in unele persoane, care cutedia a cultiva alte idei si a profesa alte principii filosofice, ce nu-i convinu d-sale si a arata, cã cu degetulu pre filosofii si drii in filosofia, pentruca aceia au alta credintia despre divinitate nu ca d-sa, fara ca acestora, ca omeni culti se le fi transnitu vre-odata prin capu se atace asiediamintele religiunei seu se fi lucratu contra religiunei positive incetantiana la noi.

A fostu fara tactu si nepedagogicu a dascalii pe corpulu profesoralu inaintea baietiloru cum se propuna, de ce carti se se folosēșca. Astfelu de pasi contribuescu numai la nimicirea disciplinei fara de care unu institutu nu pōte prospera. Deca Comitetulu a descoperitu unele scaderi la corpulu profesoralu, are densulu alte carari, alte midiuloce pentru coregarea reulu, inse nu confrontarea lui inaintea copiiloru si prin acêșta subminarea autoritatii acestui corpu, atatu de necesaria la instructiune. Altcum tōte recomandarile d-lui presied. nu au avutu nici unu temeiu, ci au fostu luate simplu din ventu, pentru ca facia de consideratiunile corpulu profes. recomandate de d-sa facia de tinerime in tōte privintiele nu creda se fia cineva, carele se pōta redica plangeri fundate, deci dascalitura si-o potea tinea d-lu presiedente pentru sine. . . . Nu sciu deca Comit. adm. in adeveru va consimti cu acêșta vorbire; destulu ca asupra publiculu ce au asistatu a facutu o inpressione forte rea.

In 9 si 10 l. c. comitetulu comitatensu si-a tienutu siedintiele de tōtna. Tōte au decursu cã de regula in buna linisce. Causa de vre-o inportantia deosebita pentru Romani nu au venitu la discussiune. Romanii in proportiune au fostu bine reprezentati. Inse asi dori cã in viitoru se nu lipsēșca nimenea dela aceste siedintie, era acei ce au primitu mandatulu si nu-lu potu indeplini se binevoiesca a face locu altora. Despre altele altadata.

Publiu.